

Младен Панић

Бијељина,
БиХ

✉ mladenp@telrad.net

РЕОСИГУРАВАЈУЋА ДЈЕЛАТНОСТ НА ТРЖИШТУ ОСИГУРАЊА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

REINSURANCE BUSINESS ON INSURANCE MARKET OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Резиме: У многим случајевима осигуравајуће дјелатности, осигуравач преузима ризик који по величини, односно висини осигурања, или максимално вјероватној штети (ПМЛ) прелази његов финансијски капацитет. Дио обавеза из уговора који прелазе капацитет осигуравајућег друштва осигуравач може да покрије реосигурањем или саосигурањем. Саосигурање настаје када се ризик дијели између више осигуравача, а реосигурање када се вишак ризика преноси са једног на више реосигуравача. Реосигурање је поступак којима осигуравајуће друштво може избјећи ризик катастрофе у осигуравајућем механизму. Реосигурање је поновно осигурање или осигурање осигурања. „Реосигураник“ је друштво за осигурање чији су ризици осигурања реосигурани у цијелости или једним дијелом, док је „реосигуравач“ друштво које врши дјелатност реосигурања. Реосигурање је од велике важности за сигурност пословања осигуравача, јер он путем реосигурања повећава капацитет преузимања ризика у осигурању, штити властиту сигурност и сигурност својих осигураника. Овоме иде у прилог и честа узречица која се користи у сектору осигурања, а то је: „добро осигурање започиње реосигурањем“.

Кључне ријечи: осигурање, реосигурање, осигуравајућа друштва, реосигуравајућа друштва, премија.

ЈЕЛ класификација: G22

Summary: In many cases in insurance business, the insurer takes the risk which by the level of insurance or probable maximum loss (PML) exceeds its financial capacity. The insurer can cover with reinsurance and coinsurance the part of the contractual obligations that exceed the capacity of the insurance company. Coinsurance occurs when risk is shared among several insurers, and reinsurance occurs when the excess of risk is transferred from one to more reinsurers. Reinsurance is the process which enables the insurance company to avoid the risk of disasters in the insurance mechanism. Reinsurance is the reinsurance or insurance of the insurance. "Reinsured" is an insurance company whose insurance risks are reinsured in whole or in part, while the "reinsurer" is the company of reinsurance business. Reinsurance is of highly importance for the safety of management of the insurers, because it increases the capacity of risk-taking in insurance, protects one's own safety and safety of the reinsured. In addition, this can be supported by a common saying which is used in the insurance sector and that is: "good insurance begins with reinsurance."

Key words: insurance, reinsurance, insurance companies, reinsurance companies, premium

JEL Classification: G22.

1. УВОД

На тржишту Републике Српске ниједно осигуравајуће друштво се не бави пословима реосигурања, док се на цијелој територији Босне и Херцеговине, само једно друштво бави пословима реосигурања, а то друштво је „Босна РЕ“ д.д., са сједиштем у Сарајеву. Друштва за осигурање из Републике Српске која не могу своје ризике да покрију сопственим самопридржајем, реосигуравају их код јединог реосигуравајућег

друштва у БиХ „Босна РЕ“, али и код реосигуравајућих друштава у Србији, као и земљама у окружењу.

„Босна РЕ“ је своју дјелатност почело да обавља 1978. године као прво и до сада једино босанскохерцеговачко друштво за реосигурање. Данас ово друштво има уговоре о реосигурању са 22 друштва, како из Републике Српске, ФБиХ, али и земаља из окружења. Осам друштава из Републике Српске своје ризике реосигуравају код овог друштва. Такође, потребно је истаћи да друштва за осигурање ризике могу реосигуравати у више реосигуравајућих друштава. Тако нека друштва из Републике Српске неке ризике реосигуравају код „Босна РЕ“, а неке код реосигуравајућих друштава из иностранства, а најчешће из Србије.

Што се тиче реосигурања у развијеним земљама у задњих пар година дошло је до одређених промјена. Након вишегодишњег раздобља *меког* тржишта у којем су осигуравачи могли релативно лако пласирати своје ризике врхунским реосигуравачима, уз прихватљиве цијене, а капацитети реосигуравача који су се нудили на тржишту били врло високи, наступио је сасвим други период. Прије су реосигуравачи тражили осигураваче и нудили капацитете, а евентуално настале штете су надокнађивали приходима од улагања на тржиштима капитала. Међутим, сада је ситуација сасвим другачија. Данашње окружење једва се може упоредити с оним од прије неколико година. Данас су осигуравачи ти који траже реосигуравача који је вољан узети удио на њиховим уговорима о реосигурању.

Прве назнаке краја *меког* тржишта примијећене су већ 2000. године, након што су олује *Lothar u Martin* 1999. године похарале дијелове Европе. Тржишта акција и капитала почела су 2000. године остваривати ниже приносе, што је утицало на приходе од улагања како реосигуравача, тако и осигуравача који су снажни институционални инвеститори. Реосигуравачи се више нису могли ослонити на тржиште капитала као компензацију за евентуалне негативне техничке резултате.

Након 11. септембра 2001. године и терористичког напада на *Њујорк*, тржиште реосигурања битно се промијенило. Осим што су осигурања и реосигурања била погођена великом штетом, још тежи ударац претрпјели су због лошег стања на свјетским берзама. Након 11. септембра 2001. године, схватање ризика потпуно је промијењено. Штета Свјетског трговинског центра премашила је и најпесимистичније сценарије. То је била не само највећа штета у историји (тренутно се процјењује на око 40 милијарди долара) него је захватила готово све врсте осигурања. Око двије трећине те штете плаћено је из реосигурања. Осим два торња Свјетског трговинског центра, највиших небодера у *Њујорк* и симбола америчке економске моћи, срушено је или теже оштећено још педесетак зграда у околини. Висина и размјер штете настале у Свјетском трговинском центру наметнули су сасвим нову димензију опасности од тероризма, што је промијенило гледање на осигурање су ризика тероризма. До тад схватање појма максимално вјероватна штете постало је упитно. При одређивању максималне вјероватне штете узимале су се у обзир нормалне околности, те чињеница да штета у одређеној мјери може бити ограничена превентивним мјерама (*Свијет осигурања* 2009: 20–23).

Свјетском сценом на тржишту реосигурања владају реосигуравајуће куће, које су надлазећу потребу за реосигурењем препознале још давних педесетих година XVIII вијека (данас, четири водећа реосигуравача у свијету имају тржишни удио од 35% реосигуравајућег посла), те од тада, развијајући се, постале и лидери и својом дугогодишњом традицијом осигурале себи мјесто међу најпризнатијим реосигуравајућим компанијама у свијету. Неке од њих су: *Münchener Rück*, *Swiss Re*, *Berkshire Hathawaz*, *Employres Re*, итд.

2. НАЧИН РЕОСИГУРАВАЈУЋЕГ ПОКРИЋА КОД ОСИГУРАВАЈУЋИХ ДРУШТАВА

Ризик који прихвата осигуравајуће друштво назива се бруто ризик, а дио који задржава за себе (послије реосигурања) назива се нето осигурање, тј. самопридржај (Кочовић, Шулејић 2006: 361). Данас за самопридржај постоје разне дефиниције. То је дио осигуране суме под ризиком код сваког појединог ризика, који осигуравач не предаје у реосигурање. Такође се може рећи да реосигурање представља ограничење обавезе осигуравача у односу на висину штете у уговореном постотку, због чега се самопридржај некад назива и „пропорционалном франшизом“ (Андријанић, Класић 2002: 140). Под самопридржајем се у суштини подразумева властита могућност осигуравача на покривање штета. Овим се реосигуравачу доказује економски интерес осигуравача у том послу.

Битан елемент који се у великој мјери користи у реосигурању је ПМЛ –*Probable Maximum Loss* тј. максимална вјероватна штета. ММШ (максимална могућа штета) како ПМЛ још зову у Републици Српској се може дефинисати као појам највеће штете која може да се деси на једном ризику у случају штетног догађаја. Категорија ПМЛ је веома важна и на основу ње се може извршити дистрибуција ризика на дио који остаје осигуравачу и на дио који иде у реосигурање. Том дистрибуцијом ће се извршити и расподјела премије осигурања.

$$\text{Дио који носи осигуравач} = \frac{\text{Самопридржај}}{\text{ПМЛ}} \times 100$$

Ради лакшег разумијевања начина на који долази до расподјеле ризика између осигуравача и реосигуравача, даће се примјер како се то одређује код осигуравајућег друштва Х са сједиштем у Републици Српској.

Комплекс објеката, који се састоји од четири одвојене цјелине, има вриједност од 11.000.000 КМ. Ове четири цјелине су тако распоређене, да у случају пожара у једном, не постоји могућност да се пожар прошири и на остале дијелове овог комплекса.

У првом дијелу комплекса налази се један објекат, чија је вриједност 3.000.000 КМ, у другом дијелу постоје два објекта чије су вриједности 2.000.000 КМ и 1.500.000 КМ, трећи дио такође има два објекта, чије су вриједности 1.500.000 КМ и 1.000.000 КМ и четврти дио који има три објекта, а вриједност тих објеката је 1.000.000 КМ и два по 500.000 КМ.¹

I дио комплекса	3.000.000 КМ
II дио комплекса	2.000.000 КМ
	1.500.000 КМ
III дио комплекса	1.500.000 КМ
	1.000.000 КМ
IV дио комплекса	1.000.000 КМ
	500.000 КМ
	<u>500.000 КМ</u>
	11.000.000 КМ

На основу ових података, може се закључити да највећу вриједност има II дио комплекса, са вриједношћу објеката од 3.500.000, тако да ће се на основу те вриједности одредити ПМЛ. Он ће износити 2.000.000 КМ, јер као што је и раније

¹ Распоред ризика између осигуравача и реосигуравача обрачунава се на основу формуле самопридржај/ПМЛ*100. Прорачун аутора.

констатовано, без обзира на обим штете, један дио уништене имовине може и даље имати неку вриједност.

За примјер је узета тарифа осигурања од пожара и неких других опасности за ризике изван индустрије и занатства. Самопридржај за ову врсту осигурање износи 800.000 КМ.

$$\text{Дио који носи осигуравач} \frac{800.000}{2.000.000} \times 100 = 40\%$$

Овај резултат говори да ће 40% премије друштво за осигурање задржати за себе, а 60% пренијети на реосигурање. У случају настанка штете, надокнада ће се извршити процентуално 40% : 60%.

Да би овај примјер и анализа била потпуна, неопходно је и одредити који је то износ премије који се плаћа за ову врсту осигурања. Премијска стопа износи 0,7 промила, осигурана сума је 11.000.000, износ премије је:

$$11.000.000 \times 0,7 \text{ промила} = 7.700 \text{ КМ}$$

Раније је израчунато да 40% премије друштво задржава за себе, 60% иде у реосигурање, онда расподјела премије изгледа овако:

$$7.700 \times 40 / 100 = 3.080 \text{ КМ} \quad - \quad \text{осигурање}$$

$$7.700 \times 60 / 100 = 4.620 \text{ КМ} \quad - \quad \text{реосигурање}$$

Између реосигуравача постоји борба за освајање тржишта. Многи реосигуравачи приликом склапања уговора о реосигурању дају одређену врсту провизије друштву за осигурање са којим склапају уговор. У приказаном примјеру реосигуравач је одобрио 20% провизије друштву за осигурање са којим је склопио уговор, те је аутоматски дошло до промјене у расподјели премије, те она сада изгледа овако:

$$4.620 \times 20 / 100 = 924 \text{ КМ}$$

Дакле сада осигуравајућем друштву припада 4.004 КМ премије (3.080 КМ + 924 КМ), а реосигуравачу 3.696 КМ (4.620 КМ – 924 КМ). Треба напоменути да ће се накнада штете извршити на основу раније израчунатог односа 40% : 60%.

Елементи потребни за утврђивање висине самопридржаја специфични су за различите врсте осигурања, али заједничка им је сврха одређивања максималног капацитета за покриће ризика властитим расположивим средствима осигуравача.

Одлучујући фактори који одређују висину ризика који осигуравајуће друштво може да задржи за себе су (Тасић 1976: 53): 1) финансијски капацитет и 2) технички капацитет.

Финансијски капацитет осигуравајућег друштва су резерве којима располаже. Технички капацитет одређен је величином и структуром свих ризика која представља портфолио осигурања осигуравајућег друштва. Оба фактора су у директној сразмјери са висином самопридржаја. Ако се резерве и портфолио повећавају, сразмјерно се повећава и висина самопридржаја.

За израчунавање самопридржаја користе се математичке и статистичке методе обраде потребних података у одређеном раздобљу.

Према К. Виргау самопридржај се може израчунати на сљедећи начин (Кочовић, Шулејић 2002: 363):

$$M = 2K^2P$$

гдје је:

M = максимални самопридржај при којем неће доћи до погоршавања финансијске ситуације осигуравајућег друштва;

K = коефицијент финансијске стабилности или коефицијент хазарда који изражава коефицијент рентабилности осигурања;

P = укупна бруто премија.

Коефицијент финансијске стабилности осигурања K може се израчунати на следећи начин:

$$K = \frac{\sqrt{o_1^2 + o_2^2 + \dots + o_n^2}}{P_1 + P_2 + \dots + P_n}$$

гдје је:

$O_1 \dots O_n$ – средња квадратна одступања свих преузетих ризика по групама;

$P_1 \dots P_n$ – просјечне нето премије за појединачне групе преузетих ризика.

Примјер:

$P = 12.000.000 \text{ KM}$

$M = 2K^2P$

$K = 0,23\%$

$M = 2 \times 0,23^2 \times 12.000.000$

$M = 1.269.000$

У овом примјеру, према К. Виртау, добијен је самопридржај који ће осигуравајуће друштво користити приликом реосигурања.

Разлози реосигурање су: 1) стабилизација обавеза за исплату штета, 2) флексибилност у преузимању ризика и повећање капацитета склапања осигурања, 3) финансијски разлози и 4) техничка и друга помоћ коју пружају реосигуравачи.

1) Флукуације штета негативно се одражавају на профитабилност и солвентност осигуравача. Флукуација штета обично је изазвана неким од фактора: а) високим индивидуалним штетама, б) акумулација штета по једном догађају и в) акумулацијом штета у једној години.

2) Осигуравач може да преузме ризик који не би могао преузети, јер прелази његов капацитет, али то чини због важности неког клијент. Овим, осигуравач ствара повјерење осигуранику и самим тим повећава своју конкурентност.

3) Многа се реосигурања закључују ради повећавања обима пословања осигуравајућег друштва. Уз одређену минималну границу солвентности, коју одређује надзорни државни орган, осигуравач може реосигурањем повећати свој капацитет.

4) Велике реосигуравајуће компаније пружају техничку помоћ својим клијентима при склапању осигурања за неубичајне ризике и при ликвидацији великих штета. Такође, школује кадрове у осигурању, организује рачуноводствену обраду и др.

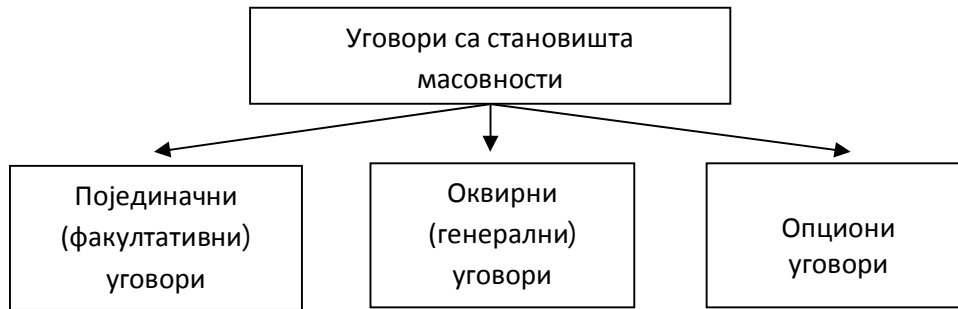
Треба истаћи да уговор о реосигурању представља писани документ двије стране, осигуравача и реосигуравача. Осигуравач (цедент) се обавезује да ће реосигуравачу уступити одређени дио премије, а реосигуравач (цесионар) се обавезује да ће преузети онај дио ризика који представља вишак у односу на висину самопридржаја и да ће настанком осигураног случаја покрити штету осигуравачу до висине уговорене накнаде.

Када не би имао реосигуравајућу заштиту, осигуравач би могао преузимати у покриће само оне ризике који не прелазе његов самопридржај, а ако би ипак закључио и полисе које би прелазиле његов самопридржај, изложио би се ризику да се догоди велика штета покривена осигурањем која би могла довести у питање његов опстанак.

Данас постоје различити приступи у подјели уговора о реосигурању, зависно о прихваћеним критеријима. Највише се користи подјела која уговоре о реосигурању посматра са становишта (Шипка, Маровић 2003: 334): 1) масовност уговора, 2) обавезност реосигурања и 3) преузетих обавеза реосигуравача.

1) С обзиром на број уговора у реосигурању, разликујемо три врсте уговора: а) појављују се један или неколико уговора о реосигурању који представљају појединачне уговоре, б) уговоре који се односе на читаву групу уговора и називају се оквирни, и в) уговоре који су комбинација претходна два.

Слика 1: Врсте уговора са становишта масовности

а) Појединачни (факултативни) уговори, гдје се сваки ризик појединачно уговара, су најстарији облик реосигурања. За ове уговоре карактеристично је да се склапају тек након закључења уговора о осигурању. С обзиром да реосигуравач може понуђени ризик одбити, ова врста уговора се назива добровољним, факултативним уговором. Како су уговори појединачни, потребне су веће припреме и вријеме доношења одлуке о преузимању ризика. С обзиром на повећане трошкове ових уговора, знатно су скупљи за осигуравача, а захтијевају и огромну администрацију. Ова врста уговора се у пракси примјењује гдје су неопходна. Најчешће је то реосигурање ризика у имовинским пожарним осигурањима и ризику транспорта (реосигурање поморског и авио-каска).

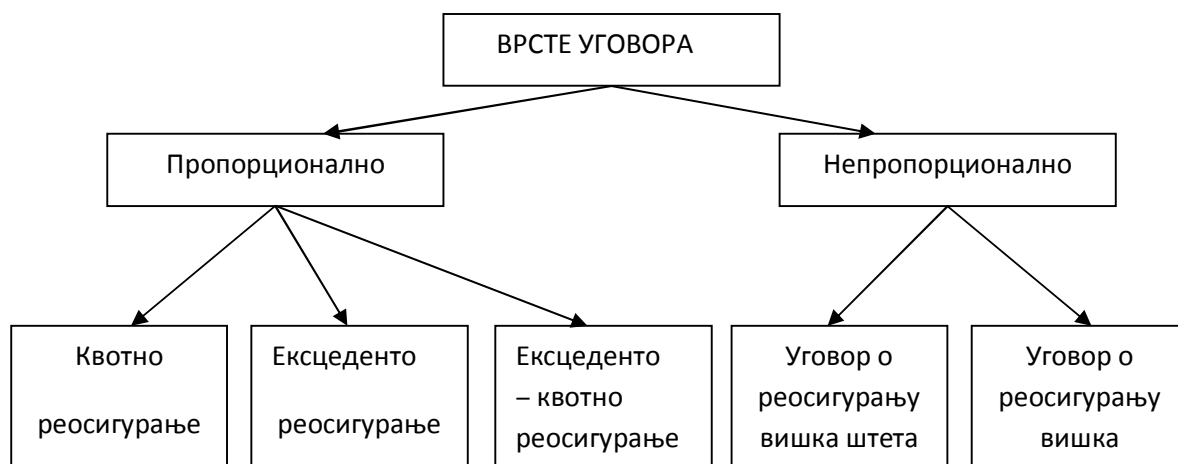
б) Оквирним (генерални) уговором о реосигурању осигуравач и реосигуравач унапријед уговарају да ће реосигуравач примити у реосигурање удио у одређеној врсти или портфељу осигуравача. Тачније, овај уговор обухвата све уговоре одређене врсте осигурања које је осигуравач закључио у одређеном периоду. Добра страна овог уговора је што се пружа већа сигурност за осигуравача и реосигуравача, такође, отклоњена је опасност од избора најопаснијих ризика. Ипак овај уговор има и лошу страну, јер реосигуравача обавезује да покрива и ризике, које не би примио да није закључен овај уговор.

в) Опциони уговор је прелазни облик између појединачних и оквирних уговора. Разлог за настанак овог уговора је била жеља да се овим уговором избјегну недостаци оквирног уговора. Међутим, резултати су показали да су овим уговором добијени већи недостаци него што их је имао оквирни уговор. Проблем је у слjedeћем, ако се услови осигуравача прихватају, уколико он диктира услове уговора, онда осигуравач све ризике може да задржи у самопридражају. Истовремено реосигуравач опционим уговором мора да прихвати све ризике које му понуди осигуравач, иако не постоји економска оправданост. Ако је реосигуравач у могућности да диктира услове, онда осигуравач мора све ризике да му понуди, а реосигуравач да изабере само оне за које је заинтересован. Ови уговори се у пракси доста ријетко примјењују.

2) Са становишта обавезности реосигурања, постоји врста уговора облигаторног реосигурања. Овим уговором осигуравач се обавезује да у одређеној групи ризика све ризике преда у реосигурање, док се реосигуравач обавезује да ће све понуђене ризике да преузме. Овај уговор се закључује без обзира да ли иза тога постоји интерес једне или друге стране. Пошто и овај уговор има недостатке, а то је нееластичност, врло ријетко се закључује у чистом облику, него се комбинује са појединачним уговором.

3) Ова група уговора реосигурања се састоји од великог броја различитих уговора, а који се даље дијели на подгрупе, зависно од тога како реосигуравач прихвата одређене ризике. Основна подјела је на двије групе: а) пропорционални уговори и б) непропорционални уговори.

Слика 2: Врсте уговора на основу преузетих обавеза реосигуравача

а) Пропорционалним уговорима реосигуравач преузима сразмјеран дио ризика и припадајућу премију, а у истој сразмјери плаћа и штете из реосигураног портфеља. Тачније, ови уговори представљају реосигуравајуће покриће у којем се двије економске категорије, премија и штета, дијеле између реосигуравача и осигуравача, по одређеној пропорцији након договора. Овај уговор се још назива и реосигурање суме осигурања. Начин функционисања овог уговора најлакше је представити на сљедећи начин. Осигуравајуће друштво ће групу ризика из одређене тарифе, чији ПМЛ прелази његов самопридржај, дати у реосигурање и извршиће се подјела у апсолутним износима на дио који ће носити осигуравајуће друштво и дио који ће се реосигуравати. Ради појашњења ове врсте уговора, даћемо један примјер:²

Максимално вјероватна штета (ПМЛ) ризика износи.....10.000.000 КМ.
 Самопридржај осигуравајућег друштва износи.....1.500.000 КМ.

$$\text{Дио који осигуравач носи} = \frac{\text{самопридржај}}{\text{ПМЛ}} \times 100 = \frac{1.500.000}{10.000.000} \times 100 = 15\%$$

Овај резултат говори да друштво за осигурање задржава за себе 15% ризика, а 85% даје у реосигурање. Уколико се оствари осигурани случај, штета се, такође, надокнађује у истој пропорцији (15% : 85%), у истом омјеру се распоређује и наплаћена премија.

Пропорционални уговори о реосигурању се даље дијеле на подгрупе: (Шипка, Маровић 2003: 338): 1) квотни уговори, 2) ексцедентни уговори и 3) квотно-ексцедентни уговори.

1) Квотно реосигурање је врста пропорционалног реосигурања у којем се у реосигурања увијек преноси исти проценат премије и наплаћује исти проценат штета, независно о осигураној суми. Уговором се одређује проценат свих ризика једне врсте осигурања. Процент ризика који се реосигурава назива се квота. Ови уговори успјешно штите осигуравача од малих и средњих штета у осигураном портфељу, али га не штите од претјераног гомилања штета или великих појединачних штета. Предности реосигуравача је да судјелује у читавом портфељу, а не само у врховима ризика. Дакле, не врши се селекција ризика на њихову штету. Квотно реосигурање се сматра најједноставнијим обликом реосигурања. Честа примјена овог уговора је у ситуацијама

² Распоред ризика између осигуравача и реосигуравача на основу пропорционалног уговора. Прорачун аутора.

када осигуравајуће друштво уводи нове врсте осигурања и гдје су ризици и опасност непознати.

Примјер: Осигуравајуће друштво Х је склопило квотни уговор са реосигуравајућим друштвом „Босна РЕ“ д. д. Сарајево о транспортном реосигурању. Осигурава се транспорт кукуруза. Квотним уговором утврђено је да расподјела ризика буде 50% : 50%. Премија износи 11.000 КМ. Према уговореном проценту 5.500 КМ премије припада осигуравачу, а 5.500 КМ реосигуравачу. Реосигуравајуће друштво „Босна РЕ“ уговором је одобрило 10% провизије осигуравајућем друштву. На основу тога 6.050 КМ премије припада осигуравачу ($5.500 \times 10/100 + 5.500$), а реосигуравачу 4.950 КМ премије ($5.500 - 5.500 \times 10/100$). У случају остварења осигураног случаја, покривање штете остаје сагласно утврђеној пропорцији у уговору 50% : 50%.

2) Екседентни уговор је најчешћа врста пропорционалног реосигурања, а често се користи код реосигурања имовинских ризика. Осигуравајуће друштво одреди износ свога самопридржаја, а ризик преко самопридржаја реосигурава. Колико ће бити учешће осигуравача и реосигуравача у појединим ризицима у уговору варира, зависно од осигуране суме или ПМЛ-а. Што је осигурана вриједност већа, проценат, односно учешће, осигуравача у ризику је мање и обратно. Основна разлика између квотног и екседентног уговора јесте што код првог реосигуравач преузима све ризике у оквиру једног портфела са уговореном квотом, док код екседентног уговора осигуравач врши селекцију ризика и тиме одређује које ризике ће да да у реосигурање, а које да задржи за себе. Као што је већ констатовано, основу приликом селекције ризика чини самопридржај осигуравајућег друштва у висини максимално вјероватне штете (ПМЛ).
Примјер:

Максимално вјероватна штета (ПМЛ) неког ризика.....18.500.000 КМ.
Самопридржај осигуравајућег друштва износи.....5.500.000 КМ.

Дио који осигуравач носи $\frac{\text{самопридржај}}{\text{ПМЛ}} \times 100 = \frac{5.500.000}{18.500.000} \times 100 = 29,73\%$.
Дио који реосигуравач носи $\frac{\text{дио изнад самопридржаја}}{\text{ПМЛ}} \times 100 = \frac{13.000.000}{18.500.000} \times 100 = 70,27\%$.

Треба напоменути да екседентним уговором, осигуравајуће друштво врши селекцију у оквиру једне тарифе, те на основу самопридржаја одређује које ризике задржава за себе, а које даје у реосигурање.

3) Квотно-екседентни уговор представља комбинацију прва два пропорционална уговора. Код овог уговора читав портфел се реосигурава квотно, а само ризици са ПМЛ већим од самопридржаја осигуравача пласирају се екседентно према одговарајућим критеријумима. Ови уговори се примјењују код релативно малих и нехомогених портфела, гдје је мали обухват и ризици одступају један од другог. Примјером ће се приказати ова врста реосигуравајућег покрића.

Примјер: Осигуравајуће друштво из Бијељине склопило је квотно-екседентни уговор са реосигуравачем „Дунав РЕ“, а у питању је реосигурање одговорности. Уговором је дефинисано да квота износи 20%.

Сума осигурања	41.623.592 КМ
Максимално вјероватна штета (ПМЛ) неког ризика износи	25.000.000 КМ
Самопридржај осигуравајућег друштва износи	800.000 КМ
Квота	20%
Дио који осигуравач носи	$\frac{25.000.000 \times 80}{100}$ 20.000.000 КМ

$$\text{Дио који реосигуравач носи} \frac{25.000.000 \times 20}{100} \quad 5.000.000 \text{ KM}$$

На основу квотног реосигурања, реосигуравач носи 20% ризика тј. 5.000.000 KM, а осигуравачу остаје 80% ризика или 20.000.000 KM. Међутим, видимо да је овај износ далеко изнад самопридржаја осигуравача, а који износи 800.000 KM, тако да ће се у овом случају реосигурати и ексцедентно и то на сљедећи начин:

$$\frac{800.000}{20.000.000} \times 100 = 4\%$$

Сада ће распоред ризика да изгледа овако:

$$\text{Дио који осигуравач носи} \frac{20.000.000 \times 4}{100} \quad 800.000 \text{ KM}$$

$$\text{Дио који реосигуравач носи} \frac{20.000.000 \times 96}{100} \quad 19.200.000 \text{ KM}$$

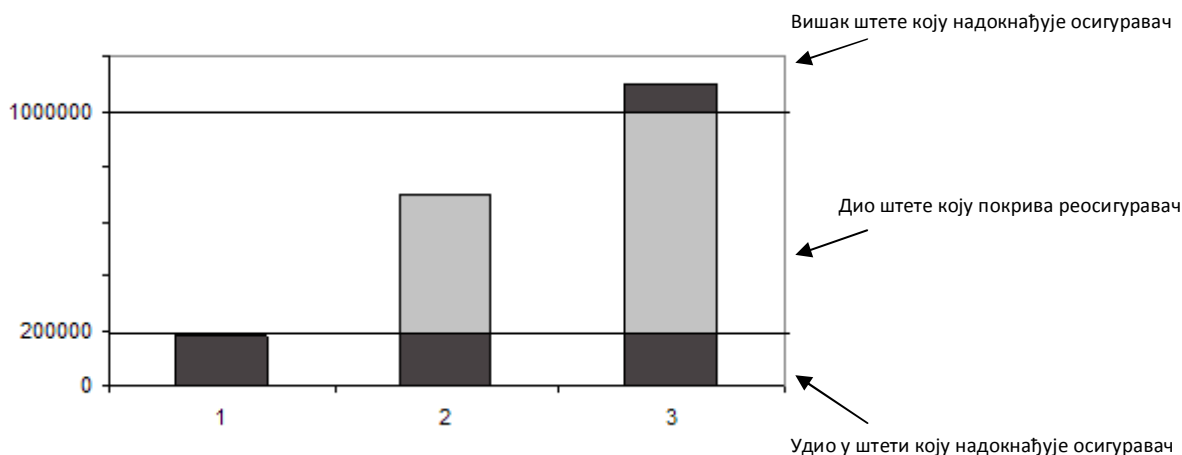
б) Непропорционални уговори о реосигурању узимају штету као полазну основу за висину накнаде из реосигурања. Код овог уговора накнада штете ће се извршити до договореног нивоа, али само за једну штету или више штета које су последица једног штетног догађаја. Непропорционални уговори се дијеле на неколико основних група, а од којих су најзначајнији (Шулејић 2005: 518): 1) уговор о реосигурању вишка штета – *EXCESS OF LOSS* и 2) уговор о реосигурању вишка губитака – *STOP LOSS*.

1) Уговором о реосигурању вишка штета реосигуравач ће надокнадити осигуравачу сваку штету у његовом портфељу изнад уговореног износа. Дакле, реосигуравач надокнађује само онај дио штете који прелази дио самопридржаја, реосигуравач аутоматски преузима обавезу надокнаде штете изнад висине самопридржаја осигуравача. Уговор о реосигурању вишка штете штити осигуравача од превеликих штета на поједином ризику. Реосигуравач ограничава своју обавезу на одређени износ по једном штетном догађају, а најчешће и на укупан износ накнаде. Када своју обавезу ограничи на укупни износ накнаде, по исцрпљењу тог износа уговор се аутоматски гаси. Овдје би само требало назначити да приликом склапања овог уговора, реосигуравач уговара и границу својих обавеза у апсолутним износима. Изнад те границе, осигуравач врши надокнаду штете.

Примјер: Осигуравајуће друштво из Бањалуке склопило је уговор о реосигурању са реосигуравајућим друштвом из Србије. Врста уговора је уговор о реосигурању вишка штете. Уговором је дефинисано да све штете до 200.000 KM покрива осигуравајуће друштво, а штете чији износи се крећу између 200.000 и 1.000.000 KM надокнађује реосигуравач. У случају да штета пређе ниво од 1.000.000 KM ту штету опет надокнађује осигуравајуће друштво за износ који прелази 1.000.000 KM.

У првом случају (стубић бр. 1) штета износи 180.000 KM и њу у потпуности надокнађује осигуравајуће друштво. Код другог примјера (стубић бр. 2) штета износи 750.000 KM а надокнада штете ће се извршити на сљедећи начин: осигуравајуће друштво 200.000 KM а реосигуравач 550.000 KM. Трећи примјер (стубић бр. 3), штета износи 1.100.000 KM а надокнада ове штете ће се извршити на сљедећи начин: осигуравајуће друштво 200.000 KM, реосигуравач 800.000 KM и опет осигуравајуће друштво 100.000 KM.

Слика 3: Приказ реосигурања EXCESS OF LOSS

2) Уговор о реосигурању вишка губитака је врста уговора у којем реосигураваач преузима обавезу да осигураваачу надокнади укупан губитак у уговореној врсти осигурања и у уговореном временском периоду. Овакав уговор закључује осигураваач када жели да се заштити од превеликих исплата штета током године. Уговором о реосигурању вишка губитака, реосигураваач ће да надокнади штете које се добију сабирањем свих штета у портфељу изнад уговореног процента. Нпр. реосигураваач се обавезује да ће надокнадити све штете у портфељу чија се висина креће од 80% до 120%. Уговори *stop loss* надокнађује све штете које се десе изнад унапријед утврђеног губитка у току одређеног временског периода, а то је најчешће једна година. Као основни параметар користи се технички резултат у једном портфељу. Данас се ова врста уговора посебно користи код неких врста ризика када постоје велике осцилације у годишњим извјештајима.

3. РАСХОДИ ОСИГУРАВАЈУЋИХ ДРУШТВА ПО ОСНОВУ РЕОСИГУРАЊА

Из анализе врста реосигурања може се закључити да квотно реосигурање, ексцедентно осигурање и реосигурање вишка штета смањују величину задржаних индивидуалних штета и изложеност осигураваача кумулацији штета. Реосигурање вишка штета на бази догађаја погодна је за контролу штета, иако је прави облик те контроле на прави и потпун начин видљив из реосигурања вишка губитака. Према томе, осигураваач који се желе заштитити од великих штета на појединачним ризицима склопиће уговор о ексцедентном реосигурању, док ће се за одступања у величини и учесталости у подручју малих и средњих штета заштитити путем уговора о квотном реосигурању или реосигурању вишка штета.

За која реосигуравајућа покрића уговоре склапају са реосигураваачима осигуравајућа друштва у Републици Српској и који износи премије иду у реосигурање, даћемо у наставку анализе. Друштва за осигурање имају правилник о условима и начину саосигурања и реосигурања. Овај правилник усвајаја управни одбори друштava за осигурање, уз позитивно мишљење овлашћеног актуара.

Примјер 1:

Друштво А има Правилник о условима и начину саосигурања и реосигурања, који је усвојио Управни одбор Друштва 2007. године, уз претходно прибављено позитивно мишљење тадашњег овлашћеног актуара друштва. Друштво је у 2009. години закључило уговоре о реосигурању са „Дунав РЕ“ а. д Београд и „Босна РЕ“ Сарајево. Према овим уговорима реосигурани су вишкови ризика у следећим видовима осигурања:

1. Осигурање имовине од пожара и других опасности
  - 1.1. Осигурање од пожара и других опасности изван индустрије и занатства,
  - 1.2. Осигурање од пожара и других опасности у индустрији и занатству.
2. Остала осигурања имовине:
  - 2.1. Осигурање машина од лома,
  - 2.2. Осигурање објеката у монтажи,
  - 2.3. Осигурање објеката у изградњи,
  - 2.4. Осигурање од опасности провалне крађе и разбојништва,
  - 2.5. Осигурање филмских предузећа,
  - 2.6. Комбиновано осигурање рачунара,
  - 2.7. Осигурање залиха у хладњачама.
3. Осигурање одговорности:
  - 3.1. Осигурање уговорене одговорности извођача грађевинских радова,
  - 3.2. Осигурање уговорене одговорности извођача монтажних радова.
4. Осигурање финансијских губитака:
  - 4.1. Осигурање од опасности прекида рада услед опасности пожара.

У 2009. години, друштво А је закључило са „Босна РЕ“ Сарајево квотни уговор о реосигурању транспорта (реосигурање робе у домаћем и међународном транспорту и одговорности возара у домаћем и међународном транспорту) у размјери 50 : 50. Друштво је такође са „Босна РЕ“ закључило Уговор о реосигурању вишка штета за домаћу аутоодговорност (*excess of loss*). Укупна премија реосигурања која је обрачуната у 2009. години износи 489.204 КМ, а по врстама осигурања то износи:³

<i>Врсте осигурања</i>	<i>Премија реосигурања</i>
Пожар цивил	115.522
Пожар индустрија	110.572
Домаћа одговорност	112.500
Зелена карта	150.610
<i>Укупно</i>	<i>489.204</i>

Примјер 2:

Осигуравајуће друштво Д има Правилник о условима и начину саосигурања и реосигурања који је донио Управни одбор друштва 2008. године, са позитивним мишљењем овлашћеног актуара. У посматраној пословној години друштво је имало склопљене уговоре са сљедећим реосигуравајућим друштвима:

- 1) „Босна РЕ“ уговор о реосигурању зелене карте БиХ (уговор о реосигурању вишка штете - *EXCESS OF LOSS*);
- 2) „Дунав РЕ“ а. д. о. уговори о реосигурању ауто-каска (факултативни непропорционални уговори на бази вишка штете), као и уговор о реосигурању путем ексцедентног уговора о реосигурању за сљедећа осигурања: а) осигурање имовине од пожара и других опасности, б) осигурање техничких грана, в) остала осигурања имовине и г) осигурање одговорности;
- 3) „Allianz RE“ д. д. квотно реосигурање за групу ризика OLL RISKS.

Расходи по основу премије реосигурања у посматраној години су износили 845.511 КМ и њихово учешће у укупној премији износило је 4,41%.⁴

³ Примјер урађен према подацима из финансијског и ревизорског извјештаја осигуравајућег друштва А.

⁴ Примјер урађен према подацима из финансијског и ревизорског извјештаја осигуравајућег друштва Д.

<i>Врсте осигурања</i>	<i>Премија реосигурања</i>
Осигурање возила која се крећу на копну, осим шинских возила	12.713
Осигурање имовине од пожара и природних сила	306.099
Осигурање од осталих штета на имовини	277.564
Осигурање од одговорности за моторна возила	229.043
Осигурање од различитих финансијских губитака	20.092
<i>Укупно</i>	<i>845.511</i>

На основу представљених примјера, али и анализом осталих друштава, може се констатовати да осигуравајућа друштва у Републици Српској склапају уговоре са реосигуравајућим друштвима чија су сједишта у Босни и Херцеговини, Србији и Хрватској. Осигуравајућа друштва у Републици Српској закључују квотна реосигурања, ексцедентна осигурања и реосигурања вишка штета и тиме смањују величину задржаних индивидуалних штета и изложеност кумулацији штета. Реосигурање вишка штета на бази догађаја за осигуравајућа друштва су погодна за контролу штета, иако је прави облик те контроле на прави и потпун начин видљив из реосигурања вишка губитака – *stop loss*, чији се уговор ријетко примјењује на тржишту осигурања Републике Српске. Према томе, осигуравајућа друштва која желе да се заштите од великих штета на појединачним ризицима склопиће уговор о ексцедентном реосигурању, док ће за одступања у величини и учесталости у подручју малих и средњих штета заштитити путем уговора о квотном реосигурању или реосигурању вишка штета – *excess of loss*.

Табела број 1 садржи остварене расходе по основу реосигурања по друштвима за осигурање. Укључена је и укупна бруто премија, како би се јасно видјело учешће расхода на основу реосигурања у укупној бруто премији. На основу представљених података може се констатовати да је учешће расхода на основу реосигурања у укупној бруто премији различито код различитих осигуравајућих друштава и да се то учешће креће између 1% до 9%. Најмање учешће расхода по основу реосигурања у укупној бруто премији има осигуравајуће друштво 3 са 0,70% док осигуравајуће друштво Е има учешће од 8,95%.

Табела 1: Расходи премије на основу реосигурања осигуравајућих друштава Републике Српске у периоду 2009–2010. године

Р.б.	Осигуравајуће друштво	2009.			2010.		
		Премија	Бруто	%	Премија	Бруто	%
1.	Осиг. друштво	489.204	18.662.036	2,62	533.628	15.833.834	3,37
2.	Осиг. друштво	244.400	8.903.366	2,75	257.549	12.037.773	2,14
3.	Осиг. друштво	313.929	11.958.700	2,63	310.203	13.623.239	2,28
4.	Осиг. друштво	611.489	22.160.656	2,76	1.924.334	24.461.189	7,87
5.	Осиг. друштво	845.511	19.187.007	4,41	420.305	15.973.747	2,62
6.	Осиг. друштво	481.083	7.361.771	6,53	197.415	6.706.856	2,94
7.	Осиг. друштво	31.515	1.528.633	2,06	198.722	2.219.659	8,95
8.	Осиг. друштво	372.146	12.270.446	3,03	318.980	11.718.134	2,72
9.	Осиг. друштво	18.039	1.739.437	1,04	12.682	1.802.871	0,70
10.	Осиг. друштво	464.000	8.260.452	5,62	708.984	9.599.224	7,38
11.	Осиг. друштво	403.974	7.947.851	5,08	435.428	8.566.272	5,08

Извор: Агенција за осигурање Републике Српске (АЗОРС)

4. ЗАКЉУЧАК

Реосигурање омогућава осигурачима да приме у осигурање и такве ризике које они не би могли носити, јер прелазе њихове капацитете. Оно је у том погледу неопходно, јер отклања одступање стварних резултата у пословању од оних који се представљају путем теоријске вјероватноће наступања осигураног случаја. На тај начин се остварује ризична заједница која је сигуранија од непредвиђених одступања. Дакле, мања је опасност од инсолвентности осигуравача. Овим радом покушало се детаљном анализом приказати шта данас представља реосигурање и колико је оно данас битно за осигуравајућа друштва. Такође, анализирани су начини реосигуравајућег покрића и назначени начини које осигуравајућа друштва у Републике Српској користе у свом пословању. Показало се да су то квотна реосигурања, ексцедентна осигурања и реосигурања вишка штета, чиме осигуравајућа друштва смањују величину задржаних индивидуалних штета и изложеност акумулацији штета. Реосигурање у Босни и Херцеговини није још довољно развијено, као и осигуравајућа дјелатност уопште. Стога осигуравајућа друштва са овог простора своја реосигуравајућа покрића, поред јединог реосигуравајућег друштва у БиХ, траже и у земљама окружења, најчешће у Србији и Хрватској, гдје је реосигурање, али и цјелокупна осигуравајућа дјелатност, на релативно вишем нивоу.

ЛИТЕРАТУРА

- Andrijanić, I. i Klasić, K.** 2003. *Tehnike osiguranje i reosiguranja*, Zagreb: Alfa.
- Kočović, J. i Šulejić, P.** 2006. *Osiguranje*, Beograd: Ekonomski Fakultet.
- Krčmar, M.** 2002., *Finansijska matematika i metode investicionog odlučivanja*, Sarajevo: Ekonomski Fakultet.
- Šipka, D. i Marović, B.** 2003. *Ekonomika osiguranja*, Banja Luka: Art Print.
- Šulejić, P.** 2005. *Pravo osiguranja*, Beograd: Dosije.

Интернет извори:

- Agencija za osiguranje Republike Srpske** 2011: <<http://www.azors.org/>> (pristupljeno 03. septembra 2011. g.).
- Agencija za osiguranje Bosne i Hercegovine** 2011: <<http://www.azobih.gov.ba/>> (pristupljeno 03. septembra 2011. g.).
- Ekapija** 2011: <<http://www.ekapija.ba/website/bih/index.php>> (pristupljeno 20. avgusta 2011. g.).
- Svijet osiguranja** 2011: <<http://svijetosiguranja.hr/hr/>> (pristupljeno 21. avgusta 2011. g.).